

Василије МАРКОВИЋ*

ИЗВЕШТАЈ СА НАУЧНОГ СКУПА „НАУЧНО ДЕЛО АКАДЕМИКА МИОДРАГА ЈОВИЧИЋА“

У Српској академији наука и уметности 3. и 4. јуна 2025. године одржана је дводневна научна конференција „Научно дело академика Миодрага Јовичића“, посвећена стогодишњици рођења тог великана српске правне науке и јавног права. Конференција је окупила значајан број домаћих и аутора из региона из области правне теорије, уставног и управног права. Организована је у сарадњи Српске академије наука и уметности и Института за упоредно право из Београда. Учеснике и слушаоце конференције поздравили су академици Коста Чавошки и Небојша Лалић, а у раду уводне пленарне сесије учествовали су академик Коста Чавошки, проф. др Маријана Пајванчић, проф. др Драгољуб Поповић и проф. др Јовица Тркуља. Свако од излагања у уводној и пленарној сесији било је обележено топлим и занимљивим цртицама из личног односа и професионалне сарадње излагача са академиком Миодрагом Јовичићем

У свом излагању насловљеном „Увек на правом путу“, академик Коста Чавошки је истакао снагу карактера академика Миодрага Јовичића и исправност избора које је Јовичић начинио за време Другог светског рата. Према речима Косте Чавошког, академика Миодрага Јовичића је од савременике издвајало изразито интелектуално поштење, односно неприклањање политичким ставовима у научном раду. Чавошки је нагласио и важност моралне снаге у друштвеном и академском животу, која представља основну вредност која је водила Јовичића у његовом раду и одлучивању. Ака-

* Сарадник у настави и студент докторских студија, Правни Факултет Универзитета у Београду, v.markovic@ius.bg.ac.rs

демски интегритет и независност у критичким временима као што је био Други светски рат показују висок ниво одговорности и посвећености истини, што је уједно и пример за будуће генерације научника и друштвених делатника.

Проф. др Маријана Пајванчић са Правног факултета Универзитета у Новом Саду говорила је на тему „Универзитетска каријера академика Миодрага Јовичића“. Кроз личне реминисценције на упознавање и подршку коју јој је пружао академик Јовичић, проф. Пајванчић је истакла како је проф. Јовичић критичко сагледавање уставних институција у компаративној уставности пренео у уџбенике из којих су студенти стицали основна знања, попут уџбеника *Савремени политички системи* из 1981. године. Тај уџбеник се посебно издваја по обилатом коришћењу упоредноправног метода, по коме је академик Јовичић нарочито познат. Проф. Пајванчић је у свом излагању посебно нагласила однос који је академик Јовичић имао са колегама са којима је био на истом предмету и са другим млађим колегама које је свесрдно подржавао и подстицао да продубљују своја истраживања.

Проф. др Драгољуб Поповић, професор Правног факултета Универзитета у Београду у пензији, говорио је на тему „Најбоље уставно уређење по схватању Миодрага Јовичића“. У свом излагању је поновио изразиту окренутост компаративном праву у делу Миодрага Јовичића, наводећи да је упркос таквој методолошкој оријентацији академик Јовичић ипак разматрао питање најбољег уставног уређења. У том разматрању доста је сузио предмет одговора, ограничивши га искључиво на питање најбољег облика вертикалне организације власти, који је, према схватању академика Јовичића, систем регионалне државе. Полазећи од таквих увида академика Јовичића, проф. Поповић је у свом излагању указао на поједине проблеме, али и нове шансе развоја система регионалне државе у упоредном праву, посебно на примерима Италије и Шпаније, те истакао да сматра да би такав један модел регионализоване државе био оптималан и за Републику Србију.

Проф. др Јовица Тркуља, професор Правног факултета Универзитета у Београду у пензији, у свом излагању је говорио о раду Фондације „Миодраг Јовичић“ од 2001. до 2025. године. У првом делу излагања, проф. Тркуља је и кроз прилоге у виду фотографија указао на занимљиве догађаје из детињства и младости академика Јовичића. Потом се осврнуо на успостављање и циљеве Фондације, који се остварују додељивањем награде за најбољу докторску дисертацију у области уставног права и политичког система која је одбрањена на

правним факултетима у Републици Србији и Републици Српској у претходној години. Посебно је истакнута просветитељска мисија коју је утемељио академик Јовичић у областима којима се бавио. Проф. Тркуље је исказао радост што се међу учесницима конференције налази немали број лауреата награде за најбољу докторску дисертацију одбрањену у области уставног права и политичког система.

У сесији „Устав и уставност у опусу академика Миодрага Јовичића“ своје радове су излагали др Владимир Ђурић, проф. др Танасије Маринковић, Милан Благојевић, проф. др Нина Кршљанин и проф. др Љубинка Ковачевић.

Др Владимир Ђурић, научни саветник Института за упоредно право у Београду, у свом излагању „Теоријски концепт устава у делу Миодрага Јовичића“ бавио се одређивањем теоријских концепција које претходе уставу као појму, те смештањем става академика Миодрага Јовичића међу координате домаћих аутора из области уставног права који су дали свој став о појму устава, уставу у формалном и материјалном смислу. Ђурић је нагласио да је Јовичић, разматрајући појам устава, у великој мери био утицајан у обликовању теоријског оквира уставне науке у Србији, упознајући домаћу јавност са међународним теоријама и концептима који су дефинисали устав као основни правни акт једне државе.

Проф. др Танасије Маринковић са Правног факултета Универзитета у Београду говорио је о предмету и методима науке уставног права Миодрага Јовичића. У свом излагању проф. Маринковић је најпре истакао место догматског правног метода у изучавању уставног права, кроз раздвајање правне и друштвене стварности, при чему се правне норме разматрају путем структуралних концепата, а не посредством неправних разматрања. Насупрот догматском методу, проф. Маринковић је истакао и историјски пут настанка и примене политиколошког метода у изучавању уставног права. Политиколошки метод, како је објаснио, омогућава дубље разумевање уставних и политичких процеса, посебно у контексту примењених уставних принципа у стварном животу. Излагање је закључио указивањем на особену позицију коју је, у погледу та два методолошка приступа, изградио академик Јовичић. Он је, наиме, осмислио и применио интеграцију догматског и политиколошког метода, која је омогућила квалитетније анализе уставних система и њихових друштвених контекста.

Милан Благојевић је имао излагање на тему „Компаративизам Миодрага Јовичића“. Као и више излагача пре њега, и Благојевић је истакао Јовичићев јединствен методолошки приступ. Он се понајви-

ше огледао управо у израженом компаратистичком методу, који је био заступљен у готово свим темама којих се Миодраг Јовичић дотицао. Компаративни метод му је омогућио да истражује уставне системе различитих земаља, анализирајући њихове сличности и разлике у историјским и социолошким контекстима. Такав приступ не само да је осветлио детаље националних уставних система већ је омогућио и боље разумевање међународних правних и политичких процеса. Јовичић је често користио упоредне студије како би критички оценио ефекте одређених уставних решења, што му је омогућило, истакао је Благојевић, да разоткрије дубље правне и политичке феномене.

Проф. др Нина Кршљанин са Правног факултета Универзитета у Београду говорила је на тему „Страни утицаји на српску уставност у делу Миодрага Јовичића“. У свом излагању истакла је значај *Лексикона српске уставности 1804–1918. године*, у чијој садржини већина одредница о чиниоцима уставног развитка Србије има међународну димензију, углавном оне које се односе на стране државе. Осим одредница које се односе на територије, постоје и одреднице које се односе на одређене ратове или међународне уговоре од значаја за уставност Србије. Проф. Кршљанин је нагласила да је Јовичић, у свом истраживању, показао дубоко разумевање утицаја којима су Србија и њена уставност биле подложне, али и како је утицај тих спољних фактора обликовао правне и политичке оквире земље. Потом је говорила о вредносној оцени коју је Јовичић давао утицајима на које се осврнуо у *Лексикону*, истичући његов критички приступ којим није дозволио да се спољни утицаји прикажу као једноставно позитивни или негативни већ као сложени и контекстуални.

Проф. др Љубинка Ковачевић са Правног факултета Универзитета у Београду излагала је на тему „Покретљивост права – разматрање идеја Миодрага Јовичића о животу правних прописа на примеру домаћег радног законодавства“. Инспирацију за истраживање те теме проф. Ковачевић је нашла у монографији академика Миодрага Јовичића *Закон и законитост: животи правних пројеката*, у којој су разматрана питања појма, система, настанка и важења правних прописа. Неке од процеса који су уочени у тој монографији, а који се тичу пренормативности, односно панјуридизације, проф. Ковачевић разматра на примеру радног права у савременим демографским, технолошким и климатским околностима. Посебну пажњу је посветила анализи начина на који се радно законодавство прилагођава савременим изазовима као што су глобализација, старење становништва, миграције и брз развој дигиталних технологија те климатске промене које захтевају нове правне одговоре.

У сесији „Демократија и одговорност“ у раду скупа су учествовали проф. др Милан Јовановић, проф. др Јасминка Хасанбеговић, проф. др Горан Марковић, др Мијодраг Радојевић, проф. др Ирена Пејић, др Милош Станић и доц. др Ђорђе Марковић.

Проф. др Милан Јовановић са Факултета политичких наука излагао је на тему „Научни опус Миодрага Јовичића у функцији развоја демократије“. Полазећи од целокупног научног дела академика Јовичића, проф. Јовановић је показао да, иако се појам демократије не појављује увек експлицитно у насловима његових радова, управо демократски концепт представља основну методолошку матрицу његових истраживања. Анализирао је како се демократске вредности огледају у Јовичићевој дистинкцији између формалних и суштинских аспеката демократије те у његовом приступу разматрању и критичком анализирању политичких институција. Посебна пажња је посвећена анализама уставних система, људских права, поделе власти, изборних система и института непосредне демократије, уз закључак да је Јовичићев теоријски и вредносни став утемељен у моделу либералне демократије са снажним партиципативним и процедуралним елементима.

Проф. др Јасминка Хасанбеговић, професорка Правног факултета Универзитета у Београду у пензији, излагала је на тему „О политичко-правној (не)једнакости људи у модерној демократији – неке Јовичићеве поуке“. У излагању је разматрала садржину, обим и домет принципа правне и политичко-правне једнакости као темељног обележја модерне демократије на примерима појединих савремених демократских система. Проф. Хасанбеговић је указала на историјска ограничења и унутрашње противречности тог принципа, ослањајући се на анализе и поуке академика Јовичића, које и данас представљају значајан теоријски оријентир. Она је истакла и да је Јовичићев рад снажно утицао на разумевање да демократија треба да обезбеди не само формалну једнакост већ и суштинску равноправност у друштву, наводећи примере како се та питања примењују у различитим политичким и правним системима.

Проф. др Горан Марковић са Правног факултета Универзитета у Источном Сарајеву излагао је на тему „Актуелност истраживања референдума у делу Миодрага Јовичића“. У свом излагању је истакао да Јовичићев радови о референдуму, упркос временској дистанци, задржавају пуну научну и практичну вредност. Посебно се осврнуо на чињеницу да основна питања правне и политичке природе референдума ни данас нису коначно решена те да Јовичићево дело остаје незаобилазна основа за савремене анализе института непосредне демократије. Његов рад је, како је нагласио проф. Марковић, и даље

актуелан за анализу и теоријских и практичних аспеката референдума у модерним демократским системима. Он је истакао и да су Јовичићеви радови и даље значајни за разумевање не само правних оквира референдума већ и његове примене у политичким стварностима које се континуирано мењају.

Др Мијодраг Радојевић са Института за политичке студије излагао је на тему „Уставне иновације у делу Миодрага Јовичића – од омбудсмана до регионалне државе“. Током излагања је указао на значај Јовичићевог доприноса увођењу и теоријском обликовању нових уставних института у домаћој науци, посебно институције омбудсмана, референдума и концепта регионалне државе. Истакао је да проф. Јовичић није остао само на теоријском нивоу већ је своје идеје настојао да прилагоди домаћем правном систему, уз прецизно разматрање како те институције функционишу у пракси и њихову примену у специфичним политичким и правним оквирима. Његов рад је био усмерен на реализацију демократских принципа у системима који су често били под утицајем политичке централизације и социјалних неједнакости.

Проф. др Ирена Пејић са Правног факултета Универзитета у Нишу излагала је на тему „Одговорност носилаца јавних функција академика Миодрага Јовичића: између правне догматике и реалности савремене државе“. Основно питање којим се у свом излагању бавила било је схватање Јовичићеве доктрине правне одговорности носилаца јавних функција, са посебним освртом на схватање политичке одговорности као облика правне одговорности. Проф. Пејић је указала на изазове које савремене политичке околности постављају пред те догматски јасно дефинисане категорије те да је за ефикасну примену правне одговорности потребна стална адаптација закона променљивим друштвеним и политичким условима. Она је указала на то да је Јовичић увек инсистирао на равнотежи између формалне правне одговорности и стварне политичке одговорности, као и да се ова теорија мора развити у складу са новим политичким и социјалним реалностима.

Др Милош Станић са Института за упоредно право излагао је на тему „Политичка одговорност: савремена схватања у поређењу са делом академика Миодрага Јовичића“. Др Станић је разматрао појам и облике политичке одговорности у светлу схватања проф. Јовичића, упоређујући их са савременим теоријским и практичним приступима, и указао на њен значај као једног од кључних услова демократског поретка. Такође, др Станић је нагласио да су концепти политичке одговорности у Јовичићевој теорији важни за савремене правне системе јер пружају основ за разумевање одговорности политичких лиде-

ра и институција у савременим демократијама. Он је истраживао и како савремена схватања политичке одговорности узимају у обзир нове друштвене токове, као што су социјални медији и технологије које трансформишу политичке процесе.

Доц. др Ђорђе Марковић са Правног факултета Универзитета у Београду излагао је на тему „Одговорност носилаца јавних функција – судијска одговорност“. Полазећи од монографије академика Миодрага Јовичића *Одговорности носилаца јавних функција*, у којој судијска функција није била посебно разматрана, доц. Марковић је проширио Јовичићев теоријски оквир на носиоце судијске власти, указујући на то да се и судије, као трећа грана власти, морају сматрати јавним функционерима. У излагању је истакао да се у савременим демократским системима независност и самосталност судства с правом наглашавају као предуслов правичног суђења, али да постоји и опасност да таква изолованост доведе до затварања судства у сопствену сферу и до слабљења његове одговорности према друштву. Због тога је посебна пажња посвећена потреби успостављања јасног и делотворног система судијске одговорности који би обезбедио равнотежу између независности судија и контроле њиховог рада.

Другог дана конференције одржане су две сесије. У првој, под називом „Федерализам, регионализам и локална самоуправа“, учествовали су проф. др Слободан Самарџић, проф. др Светомир Шкарић, проф. др Дарко Симовић, проф. др Слободан Орловић, проф. др Зоран Оклопчић, проф. др Јован Комшић, доц. др Деспот Ковачевић, др Душан Илић, Алекса Николић, проф. др Наташа Рајић, проф. др Јелена Јеринић и Василије Марковић. Друга сесија је носила назив „Актуелност упоредноправних истраживања Миодрага Јовичића о омбудсману“ и у оквиру ње су излагали проф. др Марко Давинић, проф. др Слободан Вукадиновић и проф. др Маја Настић.

Проф. др Слободан Самарџић са Факултета политичких наука Универзитета у Београду излагао је на тему „Јовичићево схватање федерализма – теоријско и практично“. У излагању је анализирао приступ академика Миодрага Јовичића проучавању савременог федерализма, истичући његову изразиту систематичност и ослањање на упоредноправни метод. Посебно је указано на то да проф. Јовичић федерализам није посматрао искључиво као правну категорију већ као подсистем ширег политичког система, што му је омогућило да укаже на реално функционисање федералних поредака и њихову еволуцију. У том контексту разматрано је и Јовичићево тумачење југословенског федерализма, уз закључак да су његове анализе и данас релевантне за разумевање узрока његове дисфункционалности.

Проф. др Светомир Шкарић, професор Правног факултета Универзитета у Скопљу, излагао је на тему „Поглед академика Миодрага Јовичића на југословенски федерализам“. У излагању је дат систематичан приказ Јовичићевог приступа историјском развоју и правном обликовању југословенске федерације те њеној постепеној трансформацији ка договорном и конфедералном моделу. Проф. Шкарић је истакао Јовичићево залагање за концепт праве федерације, засноване на примату федералног устава, на једнаком правном положају грађана и делотворном систему федералних институција. Проф. Шкарић је такође истакао да је Јовичић у својим анализама предвидео опасности које могу настати ако се концепт федерације неправилно примењује, упозоравајући на потенцијалне централистичке тенденције које су угрожавале југословенски федерални модел.

Проф. др Дарко Симовић са Криминалистичко-полицијског универзитета излагао је на тему „Теоријски концепт регионалне државе у делу Миодрага Јовичића“. Најпре је указао на значај Јовичићевог доприноса развоју теорије регионалне државе као посебног облика вертикалне организације власти, смештеног између унитарне државе и федерације. Посебну пажњу је посветио аргументима којима је Јовичић образлагао предности овог модела и његовој применљивости у конкретним државним и друштвеним околностима. Проф. Симовић је нагласио да је Јовичић у својим радовима дефинисао регионалну државу као модел који омогућава дистрибуцију власти, али без потпуног разарања централног државног суверенитета, што га чини погодним за земље са сложеном друштвеном структуром. Истакао је и да је проф. Јовичић веровао да тај концепт може да пружи потребну стабилност и ефикасност у управљању, истовремено подстичући локалну самоуправу и економски развој.

Професор др Слободан П. Орловић са Правног факултета Универзитета у Новом Саду излагао је на тему „Идеја уједињених српских земаља у радовима Миодрага Јовичића“. Проф. Орловић је анализирао Јовичићево разматрање историјских, уставноправних и политичких аспеката идеје уједињења српских земаља, указујући на то да је академик Јовичић то питање сагледавао пре свега кроз призму уставности, државног континуитета и међународноправних оквира. Посебно је истакао да Јовичић није приступао тој теми идеолошки већ аналитички и критички, настојећи да раздвоји националне тежње од реалних уставноправних могућности. Његова способност да прикаже сложеност историјских догађаја и правних изазова са критичким приступом дала је дубљу димензију разматрању тог историјског питања, које је актуелно и данас.

Професор др Зоран Оклопчић са Правног факултета Универзитета у Карлетону излагао је на тему „Уставноправни основи југословенске федерације“. У излагању је размотрио уставне темеље настанка и функционисања југословенске федерације, са посебним освртом на начела поделе надлежности и однос федералних и републичких органа. Указао је на значај Јовичићевих анализа у којима је благовремено уочио унутрашње слабости федералног уставног концепта и његову склоност ка конфедералним решењима. Такође је анализирао како је у развоју југословенског уставног система дошло до неизбежне тензије између федералних органа власти и република, што је на крају узроковало политичку и правну дезинтеграцију. Проф. Оклопчић је истакао важност истраживања те теме за разумевање процеса који су утицали на распад Југославије и нагласио да се у савременом праву често наилази на сличне дилеме када су у питању савезни и конфедерални модели.

Проф. др Јован Комшић са Економског факултета у Суботици Универзитета у Новом Саду у пензији излагао је на тему „О аутономним покрајинама и концепту регионалне државе у делу академика Миодрага Јовичића“. Истакао је Јовичићево схватање аутономних покрајина у ширем концепту регионалне државе, указујући на разлику између функционалне регионализације и политичке територијалне аутономије. Додао је да је проф. Јовичић истицао важност одржавања равнотеже између централне и регионалне власти, како би се обезбедила функционалност државног система, а истовремено омогућило пуноправно учешће региона у одлучивању о питањима која се тичу њихових специфичних интереса. С обзиром на савремену ситуацију у многим земљама које се баве питањем регионализације, ставови проф. Јовичића су и данас веома релевантни у дискусијама о оптималном моделу дистрибуције власти у сложеним државама.

Доц. др Деспот Ковачевић са Факултета политичких наука Универзитета у Београду излагао је на тему „Миодраг Јовичић о регионализму и регионалној држави“. У свом излагању је истакао да је проф. Јовичић регионализам посматрао као рационалан облик вертикалне организације власти, који омогућава децентрализацију без разарања државног јединства. Јовичић је, према његовим речима, сматрао да је тај концепт важан за одржавање политичке стабилности јер омогућава да се сачува унутрашња равнотежа у држави и да се истовремено утиче на дистрибуцију власти тако да не дође до концентрације у једном делу државе. Најзад, указао је и на актуелност тих ставова у савременим расправама о територијалној организацији државе, у којима се регионализам поново намеће као могуће решење за управљање разноликим и мултиетничким друштвима.

Др Душан Илић, научни сарадник Института за европске студије у Београду, излагао је на тему „Бикамерална идеја у делу Миодрага Јовичића“. Анализирао је Јовичићево схватање дводомног парламентаризма, указујући на његове предности у обезбеђивању равнотеже између различитих политичких и територијалних интереса. Проф. Јовичић је, према Илићевим речима, сматрао да бикамерални систем омогућава бољу представљеност интереса мањих или регионалних јединица, чиме се спречавају доминација једне групе или региона у доношењу важних одлука. Илић је такође указао на то да бикамерални систем омогућава више слобода у регулативама које се тичу регионалних питања и већих интереса. У закључку је истакао да је Јовичићев рад у том контексту и данас драгоцен као смерница за развој парламентарних система који се суочавају са савременим политичким изазовима.

Алекса Николић, асистент Правног факултета Универзитета у Београду, излагао је на тему „Миодраг Јовичић о федералној егzekутиви“. У излагању је анализирао Јовичићев приступ организацији и функционисању извршне власти у федералним државама, са посебним освртом на однос између федералне владе и јединица федерације. Николић је истакао да је проф. Јовичић у свом раду посебно наглашавао потребу за јасним и функционалним разграничењем надлежности између федералне и републичке извршне власти јер се само тако може постићи стабилно и ефикасно функционисање федералног система. Асистент Николић је указао на значај стабилне и функционалне егzekутиве за опстанак федералног система јер без јасних правила о одговорности и делокругу, систем може постати неефикасан и неуспешан. Такође је истакао да је проф. Јовичић сматрао да је неопходно уставно утемељење механизма контроле извршне власти како би се избегли прекорачење овлашћења и конфликти између различитих нивоа власти.

Проф. др Наташа Рајић са Правног факултета Универзитета у Нишу излагала је на тему „Надзор државних органа над радом локалне самоуправе у светлости упоредне студије академика Миодрага Јовичића“. У излагању је анализирао упоредноправни приступ проф. Јовичића питању надзора над радом органа локалне самоуправе, при чему је указала на значај јасног нормативног разграничења између самосталности локалних власти и контроле законитости њиховог рада. Посебну пажњу је посветила различитим моделима надзора у упоредном праву те њиховим ефектима на функционалност и ефикасност локалне самоуправе. Истакла је да је проф. Јовичић доследно заступао став да надзор државних органа мора бити усмерен искључиво на обезбеђивање законитости, а не на мешање у самос-

талност локалних органа. У том смислу је нагласила да је равнотежа између контроле и аутономије кључни услов за очување демократског карактера локалне самоуправе.

Проф. др Јелена Јеринић са Правног факултета Универзитета Унион излагала је на тему „Реформа локалне самоуправе из перспективе Миодрага Јовичића“. У излагању је размотрила основне идеје проф. Јовичића о потреби сталне модернизације и јачања локалне самоуправе, као једног од темељних елемената демократског уставног поретка. Посебно је указала на значај јасног уређења надлежности локалних органа и на потребу унапређивања њихових институционалних и кадровских капацитета. Истакла је и да је Јовичић локалну самоуправу посматрао као простор непосредног остваривања демократских права грађана, али и као ниво власти који мора бити ефикасан и одговоран, као и да се његове идеје могу применити у савременим процесима децентрализације, нарочито у контексту унапређења квалитета јавних услуга и јачања поверења грађана у локалне институције.

Сарадник у настави Василије Марковић са Правног факултета Универзитета у Београду излагао је на тему „Уређење међуопштинске сарадње у појединим европским земљама“. У излагању је дао упоредноправни преглед различитих модела међуопштинске сарадње који постоје у појединим европским државама попут Енглеске, Шведске и Швајцарске, уз ослањање на методолошке приступе које је у својим истраживањима примењивао академик Миодраг Јовичић. Посебну пажњу је посветио институционалним облицима сарадње који омогућавају заједничко обављање послова од локалног значаја, уз очување самосталности појединачних општина. Истакао је да међуопштинска сарадња представља важан инструмент за повећање ефикасности локалне самоуправе, рационализацију трошкова и унапређење квалитета јавних услуга, упркос постојању проблема демократског дефицита који је постојао и у време писања докторске дисертације Миодрага Јовичића.

Професор др Марко Давинић са Правног факултета Универзитета у Београду излагао је на тему „Схватање улоге и значаја институције омбудсмана у делима академика Миодрага Јовичића“. У излагању је разматрао допринос проф. Јовичића теоријском обликовању институције омбудсмана у домаћој правној науци, а посебну пажњу је посветио његовом разумевању омбудсмана као специфичног механизма контроле управе и заштите права грађана. У анализи Јовичићевих радова указао је на то да је омбудсман посматран као институција која делује између формалне правне контроле и политичке одговорности, са наглашеном превентивном функцијом. Освр-

том на упоредноправна решења, приказано је како је проф. Јовичић настојао да ту институцију прилагоди домаћем правном систему, не занемарујући њене изворне скандинавске корене. Истакнуто је да су та разматрања имала трајан утицај на развој концепта независних контролних тела у Србији.

Професор др Слободан Вукадиновић са Правног факултета Универзитета Унион излагао је на тему „Омбудсман у функцији заштите потрошача“. Излагање је било усмерено на анализу могућности и домета деловања омбудсмана у области заштите потрошачких права, ослањајући се на методолошке и теоријске поставке које је у својим радовима развио академик Миодраг Јовичић. Посебно је разматран однос класичних механизма заштите потрошача и улоге омбудсмана као алтернативног, мање формалног облика заштите. Указано је на то да омбудсман, захваљујући својој независности и флексибилности, може представљати значајан коректив у односима између потрошача, привредних субјеката и јавне управе. Проф. Вукадиновић је закључено да Јовичићев приступ омогућава проширено разумевање функција омбудсмана у савременим правним системима, нарочито у условима развоја потрошачког права.

Професорка др Маја Настић са Правног факултета Универзитета у Нишу излагала је на тему „Актуелност Јовичићевог истраживања о омбудсману“. У излагању је преиспитивала трајну научну и практичну вредност Јовичићевих упоредноправних истраживања институције омбудсмана, која су и након више деценија остала релевантна. Посебну пажњу је посветила његовој методолошкој доследности у анализи положаја, надлежности и начина деловања омбудсмана у различитим правним системима. Указала је на то да су ова истраживања посебно значајна у савременим условима, у којима се независна контролна тела суочавају са бројним институционалним и политичким изазовима. Закључила је да дело проф. Јовичића и даље представља поуздан теоријски оквир за разумевање улоге омбудсмана у заштити права грађана и јачању владавине права.

Свака од тематских сесија била је праћена живом и садржајном дискусијом, која је превазилазила оквире појединачних излагања и отвараола шира питања од историјских искушења српског народа до актуелних правнополитичких изазова. Посебну пажњу су изазвала питања о томе како би Миодраг Јовичић, својим изразито аналитичким и критичким приступом, али и правдољубивошћу и израженим патриотским осећајем, реаговао на актуелне правне изазове са којима се наше друштво и држава суочавају и на спољном и на унутрашњем плану. Конференција је протекла у атмосфери високог

научног нивоа и отвореног дијалога, показујући да дело академика Миодрага Јовичића и даље представља жив и инспиративан оквир за разумевање кључних уставноправних и друштвених изазова савремене српске правничке стварности. Очекује се да ће се зборник радова са конференције појавити у јавности почетком 2026. године, чиме ће широј академској и стручнијој јавности бити омогућено да се дубље упозна са темама тих излагања.

Рад приспео / Paper received: 4.12.2025.

Прихваћен за објављивање / Accepted for publication: 11.12.2025.